

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การออกแบบนิทรรศการศิลปะจัดวางเพื่อการมีส่วนร่วมทางสังคมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ” เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างสรรค์ศิลปะจัดวาง (Installation Art Exhibition) จำนวน 4 ชุด ได้แก่ กังหันดอกไม้ กระแตเวียน นกเคาะจังหวะ ลูกข้างสีรุ้ง และกระต๊อตนตรี ดำเนินการจัดแสดงจำนวน 5 ครั้ง 3 โรงเรียน ได้แก่

- โรงเรียนแสงหิรัญวิทยา จำนวน 2 ครั้ง ระหว่างวันที่ 15-17 และ 21-23 มกราคม 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 200 คน

- โรงเรียนสุเหร่าลำแขก จำนวน 1 ครั้ง ระหว่างวันที่ 5-7 กุมภาพันธ์ 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 250 คน

- โรงเรียนอะเชิงเทราปัญญาคุณ จำนวน 2 ครั้ง ระหว่างวันที่ 26-28 กุมภาพันธ์ 2556 และ 12-14 มีนาคม 2556 จำนวนผู้เข้าชมงานประมาณ 150 คน

การจัดแสดงนิทรรศการดังกล่าว ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวม ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัยในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านร่างกาย การเล่นเป็นการออกกำลังกายแบบหนึ่ง ที่ช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงและพัฒนากล้ามเนื้อ เนื่องจากขณะที่เล่นเด็กมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ทำให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านการเคลื่อนไหวและการเจริญเติบโตของร่างกาย การบูรณาการการรับรู้ความรู้สึก (Sensory Integration) เป็นความนิยมในการนำมาใช้บำบัด เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีระบบประสาทสัมผัส ระบบข้อต่อ ระบบของการทรงตัวไม่ดี บางคนชอบเดินเขย่งเท้า บางคนชอบกระโดด บางคนชอบหมุน บางคนมีระบบสัมผัสที่ไวเกินไป หรือต่ำไป การเข้าร่วมนิทรรศการศิลปะจัดวางในชุดต่างๆ เด็กๆ จึงได้รับประโยชน์ดังนี้

1.1 การเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อมัดใหญ่ อันได้แก่ กล้ามเนื้อโครงสร้างของร่างกาย เช่น แขน ขา ช่วยให้เด็กเคลื่อนไหว ยืน เดิน วิ่งไปบนสนามหญ้า การเดินวนกระแตเวียนด้วยเท้าที่เปล่า และเหยียบไปบนพื้นผิวที่แตกต่างกัน เช่น หญ้า หิน และทราย จะช่วยกระตุ้นประสาทสัมผัสที่ฝ่าเท้า นอกจากนี้ การถอนกังหันขึ้นมาแล้ววิ่งไปรอบๆ สนาม เพื่อให้กังหันต้องลมและหมุนตามทิศทางลม ทำให้เด็กๆ ได้เคลื่อนไหวทั้งการยืน เดิน และวิ่งบนสนามหญ้า

เด็กกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหาด้านการเคลื่อนไหว เมื่อเข้ามาเล่นกระแตเวียน ก้านจับจะเป็นตัวช่วยพยุงเด็ก ให้สามารถจับแล้วเดินไปบนพื้นผิวสัมผัสที่แตกต่างกัน

เด็กส่วนใหญ่ชอบเดินเล่นพื้นทรายกับสนามหญ้ามากกว่าพื้นหินกรวด อาจเป็นเพราะเขาสามารถเดินได้เร็วและสบายกว่าหินกรวด สำหรับเด็กในกลุ่มที่มีความพร้อมเรื่องกล้ามเนื้อมัดใหญ่ จะหมุนกระดกเวียนด้วยความเร็ว สามารถเล่นได้ทุกพื้นผิวสัมผัส

1.2 การเสริมสร้างพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก ได้แก่ กล้ามเนื้อนิ้วมือและตา เป็นต้น ส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหว หรือเขียน หรือสอด้รอย ถักทอ กระดาษ หรือคาดคะเนต่างๆ โดยเสริมสร้างพื้นฐานทักษะของความสัมพันธ์มือ-ตา กลมกลืนกัน

การเล่นลูกข่างสร้างรู้สึกรู้สึกโดยการใช้นิ้วชี้และนิ้วโป้งจับที่จุกเพื่อหมุนลูกข่างนั้น ทำให้เด็กๆ ได้ใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ รวมทั้งการควบคุมการหมุน ถ้าควบคุมในระดับที่ไม่เหมาะสม การหมุนก็จะไม่คงที่จะทำให้เด็กๆ ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวะการหมุน สมมติ เด็กที่มีภาวะสมาธิสั้นต้องพยายามควบคุมให้จังหวะการหมุนของตนทำให้ลูกข่างนั้นหมุนได้คงที่

ผลจากการสังเกตพบว่า เด็กที่มีภาวะออทิสติกจะชอบเล่นลูกข่างสร้างรู้สึกรู้สึก เขาสามารถควบคุมมือ-สายตาให้ทำงานประสานกันได้อย่างดี สามารถทำให้ตุ้มหมุนทิศทางเดียวกันทำได้ แต่ถ้าเด็กที่มีภาวะดาวน์ซินโดรม หรือเด็กที่มีไอคิวต่ำ ส่วนใหญ่จะไม่สามารถหมุนลูกตุ้มของลูกข่างให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้ประสบปัญหาเชือกพันกันและไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้จึงไม่ชอบเล่น ส่วนเด็กที่มีไอคิวสูงขึ้น เมื่อเล่นแรกๆ ไม่สามารถหมุนได้ แต่เมื่อผู้วิจัยหรือครูผู้ดูแลเข้าไปสอน ก็จะทำให้ได้ การเล่นลูกข่างจึงเป็นการช่วยเสริมสร้างสมาธิ จัดจ่อในการทำงาน

การเป่ากังหันให้หมุน มีส่วนช่วยในกระบวนการฝึกพูด เด็กมีโอกาสดึงฝึกทักษะการเป่า การเปล่งลม การเอาลมออกจากปอด คล้ายการฝึกพูด ที่ต้องมีเปล่งลม มีหยุด และกักเก็บลมไว้ กิจกรรมของการฝึกกล้ามเนื้อปากด้วยการเป่าให้ลมออก จึงช่วยฝึกพูดโดยไม่รู้ตัวในขณะที่เล่น นอกจากนี้ เมื่อเด็กเป่ากังหันจะหมุน การหมุนของกังหันทำให้ตามองจดจ่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเบื้องหน้า เป็นการช่วยสร้างสมาธิ สร้างความสนใจให้จดจ่ออยู่กับสิ่งที่ตัวเองกำลังทำ เกิดการสังเกตเรื่องความเร็ว-ช้าในการหมุนของกังหันซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามแรงลมที่เป่าออกมา

นกเคาะจังหวะ เสียงที่เกิดจากการดึงเชือกช่วยกระตุ้นให้การรับรู้เกี่ยวกับการฟัง ที่ประสานกับมือออกแรงดึงมาก-น้อยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักเสียงนก ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมพรายกระซิบที่ครูให้เล่นเกมตะโกน-กระซิบในชั้นเรียน ดังนั้น การเข้าไปปฏิสัมพันธ์กับชุดนิทรรศการนกเคาะจังหวะนี้ เด็กๆ จึงต้องพยายามควบคุมแรงของตนในการดึงเพื่อให้หนักเกิดเสียงดัง-เบาที่ต่างกัน และได้เรียนรู้เสียงที่มีระดับความดัง-เบาที่ต่างกัน เด็กที่มีภาวะออทิสติกส่วนใหญ่จะชอบเล่นนกเคาะจังหวะ เพราะเมื่อเขาดึงแล้วมีเสียงดัง ก้อกๆ กระตุ้นประสาทรับรู้โดยการฟังเสียงที่เกิดขึ้น

2. ด้านจิตใจและอารมณ์ การเล่นทำให้เด็กเกิดจินตนาการ รู้จักคิดและแก้ปัญหา เกิดความคิดสร้างสรรค์ เด็กเกิดความสุขสนุกสนาน ทำให้เกิดการผ่อนคลาย และจะช่วยปรับอารมณ์เมื่อเด็กต้องพบกับสถานการณ์ต่างๆ จากการเล่น อีกทั้งทำให้เด็กเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวดีขึ้น

2.1 การรู้จักคิดและแก้ปัญหา การเล่นลูกข่างสร้างรู้สึกรู้สึกได้สะท้อนให้เห็นถึงการรู้จักคิดและแก้ปัญหา เนื่องจากเด็กๆ จะต้องรู้ควบคุมการหมุนของลูกข่างให้อยู่ในอัตราเร็วที่เหมาะสม

สม ลูกช่างจึงจะหมุนต่อเนื่องในจุดที่สมดุล ดังนั้น ในระหว่างที่เล่นหากเด็กไม่สามารถควบคุมความเร็ว-ช้าของการหมุนลูกช่างได้ ลูกตุ้มไม่หมุนไปในทิศทางเดียวกัน เชือกลูกตุ้มของลูกช่างจะพันกัน เมื่อประสบปัญหาดังกล่าว เด็กที่สามารถควบคุมอารมณ์และสมาธิได้ จะพยายามแก้เชือกที่พันกันอยู่อย่างใจเย็น สำหรับเด็กที่สมาธิสั้น ใจร้อน จะไม่พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งผลจากการสังเกตพบว่า นักเรียนจากห้องเรียนการศึกษาพิเศษกลับเป็นเด็กที่สามารถปรับตัวและแก้ไขต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการเล่นได้ดี พยายามปลดเชือกที่พันกันจนสำเร็จ และบ่อยครั้งที่ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนจากห้องการศึกษาปกติ กลับไม่มีความอดทนที่จะแก้ปมเชือกที่พันกัน และสุดท้ายก็ย้ายไปเล่นอันอื่นแทน

2.2 ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ผู้วิจัยพบว่า การเล่นลูกช่างสร้างให้หมุนอย่างต่อเนื่อง เด็กๆ ส่วนใหญ่จินตนาการว่าลูกช่างเหมือนยานอวกาศที่กำลังบิน เด็กๆ สร้างกติกากำหนดกันเองในหมู่เพื่อนว่าใครสามารถหมุนลูกช่างให้บินได้นานที่สุด

นกเคาะจังหวะ เด็กนักเรียนใช้เป็นอุปกรณ์ให้จังหวะ เด็กหญิงร้องเพลงในขณะที่เด็กชายเป็นนักดนตรี คอยดึงนกเพื่อให้จังหวะ และเด็กกลุ่มหนึ่งยืนอยู่กลางวงเพื่อเต้นตามจังหวะเพลงในท่าทางต่างๆ

กระแตเวียน เด็กผู้ชายจะจินตนาการเป็นปิ่น ใช้ก้านจับเป็นประบอกปิ่นเลี้ยงไปที่ต่างๆ เมื่อหมุนกระแตเกิดเสียงที่ต่อเนื่องคล้ายปิ่นกล กระแตเวียนแต่ละอันจะถูกยึดเป็นป้อมฐานที่มั่นคงเป็นบทบาทสมมติในสนามรบตามจินตนาการของเด็ก

การเล่นบทบาทสมมติเป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ได้ถูกนำมาใช้ขณะที่เด็กๆ อยู่ในทุ่งกังหันดอกไม้ เนื่องจากกังหันมีลักษณะเหมือนดอกไม้ เด็กหลายคนจึงเข้าไปดมและค่อยๆ สัมผัสอย่างทะนุถนอมประดุจเป็นดอกไม้จริงๆ การสมมติตัวเองเดินเล่นอยู่ในทุ่งดอกไม้ เด็กหญิงหลายคนนำมาเป็นไมโครโฟนร้องเพลง รวมทั้งการคิดริเริ่มโดยการถอนกังหันขึ้นมาแล้วชูขึ้นและวิ่งไปรอบๆ เพื่อให้กังหันต้องลมและหมุนตามทิศทางลมที่วิ่งไป เมื่อมีผู้ริเริ่มก็มีผู้ทำตาม กังหันถูกถอนออกมาสำหรับวิ่งเล่น บ้างแข่งกัน บ้างไล่จับกัน เกิดเป็นความสนุกสนานและการผ่อนคลายขณะอยู่ในพื้นที่ศิลปะ

3. ด้านสังคม การเล่นกับผู้อื่น จะทำให้เด็กได้เรียนรู้ผู้คนรอบข้าง รู้จักเหตุและผล ฝึกความอดทน การรอคอย รู้จักการแบ่งปัน รู้จักแพ้ รู้จักชนะ ซึ่งจะทำให้เด็กรู้จักปรับตัวที่จะอยู่ในสังคม ส่งเสริมด้านการรู้กฎเกณฑ์กติกาของกลุ่มหรือของเพื่อน รู้จักยอมผ่อนสั้นผ่อนยาว หรือคัดค้านไม่เห็นด้วย รู้บทบาททางสังคมของผู้คนในสังคมจากการเล่นบทบาทสมมติ หากเด็กเล่นไม่เหมาะสมกลุ่มจะช่วยเสริมหรือสอนให้เขาปรับตัวเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้เสริมพัฒนาการด้านการช่วยเหลือตนเอง การเล่นส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจต่างๆว่าจะเล่นตามลำพังหรือเข้ากลุ่ม

3.1 การฝึกความอดทน การรอคอย และการแบ่งปัน เนื่องจากจำนวนชิ้นงานมีอย่างจำกัด การรอคอยและการรอคอยจึงเป็นสถานการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในขณะที่เด็กๆ อยู่ในพื้นที่ศิลปะ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ กระแตเวียนซึ่งมีเพียง 3 ชุด เด็กๆ สร้างกติกาต่อแถวรอเล่น โดยผู้เล่นจะได้หมุนกระแตตามจำนวนรอบที่กลุ่มกำหนดร่วมกัน เด็กๆ ที่รออยู่ในแถวจะช่วยกัน

นับจำนวนรอบที่เพื่อนหมุน เมื่อครบก็จะให้คนต่อไปได้เข้าไปเล่น นอกจากนี้ ได้รวมถึงการเข้าแถวต่อคิวรอเล่นลูกข่างสีรุ้งและนกเคาะจังหวะด้วย

3.2 การเรียนรู้กติกาของสังคม ชุตินทรศการทุ่งกังหันดอกไม้เป็นตัวอย่างที่แสดงถึงการเรียนรู้กติกาของสังคมได้อย่างชัดเจน เมื่อเด็กๆ ได้รับอนุญาตให้ถอนกังหันแล้ววิ่งเล่นได้ ก็เกิดความสุขสนุกสนาน มีทั้งเล่นกลุ่มและเล่นเดี่ยว สัมพันธภาพเกิดขึ้นขณะเล่นด้วยกัน ในกรณีการถอนกังหันออกมาวิ่งเล่น กลุ่มผู้เล่นได้สร้างกติกาขึ้นร่วมกัน เมื่อทุกคนเล่นเสร็จก็จะนำมาปักคืน หรือหากเห็นกังหันถูกถอนวางอยู่บนพื้นสนามก็จะเก็บและนำมาปักไว้ในทุ่งกังหันดั้งเดิม หรือหากพบว่าชำรุดก็จะนำมาส่งคืนให้กับทีมงาน ซึ่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ได้มีการประกาศหรือสร้างเกณฑ์กติกาไว้อย่างชัดเจนให้ทราบทั่วกันจากผู้วิจัย ครู หรือทีมงาน แต่เด็กนักเรียนทุกคนเรียนรู้จากสิ่งที่เพื่อนสมาชิกในสังคมได้สร้างตัวอย่างที่ดีไว้และทุกคนยอมรับ ปรับตัว และทำตามในกติกาของกลุ่มโดยอัตโนมัติ

4. ด้านภาษา เมื่อเด็กเรียนรู้ที่จะเล่นกับผู้อื่น ความสามารถด้านภาษาจะถูกพัฒนา เพื่อให้เด็กสามารถสื่อสารกับผู้คนรอบข้างได้ เสริมทั้งในด้านการรับรู้ รับฟัง และการตอบโต้ออกไปได้อย่างถูกต้องกับสถานการณ์ ทำให้การเล่นดำเนินต่อไปได้ และเสริมการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมของโรงเรียนเรียนร่วมที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ การที่นักเรียนจากห้องการศึกษาพิเศษสามารถเข้ามาให้คำแนะนำและช่วยสอนวิธีการเล่นให้กับนักเรียนจากห้องเรียนปกติได้ เช่น การเข้ามาช่วยสอนวิธีการหมุนลูกข่าง การช่วยเหลือเพื่อนในกรณีที่เชือกของลูกข่างพันกัน ซึ่งโดยปกติแล้วเด็กทั้งสองกลุ่มจะไม่มีโอกาสได้มาปฏิสัมพันธ์และทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะนี้มาก่อน

5. ด้านการเรียนรู้ ของเล่นและการเล่นแต่ละแบบจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในทักษะที่แตกต่างกันไป เช่น กระดาษเวียนเมื่อเดินหมุนจะเกิดเสียง และที่ฝ่าเท้าจะสัมผัสพื้นผิวที่แตกต่างกันทั้งหญ้า หิน และทราย

นกเคาะจังหวะ เด็กได้เรียนรู้เรื่องแรงการดึงเชือกหนัก-เบา ดึง-ผ่อน ที่ส่งผลต่อการเกิดเสียงในระดับดัง-ค่อยที่ต่างกัน สำหรับกลุ่มเด็กปัญญาพิการการเรียนรู้เรื่องสีโดยการเล่นสลับเสาตามสีของนก

การหมุนลูกข่าง เด็กจะต้องเรียนรู้การควบคุมอัตราการหมุนช้า-เร็วให้ลูกข่างหมุนได้อย่างต่อเนื่องและสมดุล

สำหรับทุ่งกังหันดอกไม้เป็นชุดผลงานที่ทุกคนชื่นชอบมาก กังหันที่ปักเหมือนทุ่งดอกไม้สวยงามเหมือนดอกไม้ มีทั้งดอกไม้เล็กใหญ่ เด็กบางคนลองเอาจุกเข้าไปดม บางคนรู้ว่าเป็นกังหันจึงเป่าให้หมุน เด็กๆ ได้เรียนรู้ที่ทำให้เกิดการหมุนในหลายวิธี ได้แก่ การเป่า การวิ่งเพื่อให้กังหันหมุน หรือการยืนนิ่งๆ แล้วชูกังหันขึ้นเพื่อหาทิศทางลม สำหรับเด็กโตก็จะถามว่ากังหันดอกไม้นี้ทำจากอะไร ทำอย่างไร อยากทำบ้าง

ดังนั้น เมื่อเด็กได้เรียนรู้กิจกรรมใหม่ๆ ความสามารถด้านต่างๆ ของชีวิตก็จะถูกพัฒนาเพิ่มขึ้นและจะถ่ายทอดเป็นประสบการณ์ต่อไปในอนาคต

6. ด้านสุนทรียศาสตร์ ศิลปะมีชีวิตที่สามารถปฏิสัมพันธ์กับผู้ดูได้ เด็กๆ ได้รับประสบการณ์ตรง คือ การที่เราได้ปะทะกับสิ่งที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้น ทันทีทันใดด้วยประสาทสัมผัสของผู้ชมเอง โดยการมองเห็นรูปทรง สี สัน และลวดลาย ได้ยินเสียงในจังหวะและชนิดต่างๆ เกิดความประทับใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดทางอารมณ์ และเกิดจินตนาการไร้ขอบเขต

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การเล่น นับเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มากสำหรับเด็ก เพราะการเล่นช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เป็นการฝึกให้เด็กกล้าที่จะแสดงออก ทำให้เด็กมีสุขภาพจิตดี "การเล่น" ของเด็กๆ จึงมีประโยชน์และคุณค่ามหาศาล เพราะการเล่นมีผลต่อการกระตุ้นการเรียนรู้ พัฒนาการทางสมอง เสริมสร้างความฉลาด พัฒนาสติปัญญา พัฒนาอารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นไม่ว่าต่างวัยหรือวัยเดียวกัน ฝึกการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น การเล่นช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยของเด็ก เด็กๆ จะได้เรียนรู้ทักษะต่างๆจากการเล่น เช่น การทรงตัว การเคลื่อนไหว การใช้ประสาทสัมผัส การใช้กล้ามเนื้อต่างๆ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหา ฝึกความจำ ฝึกความมีวินัย ฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นซึ่งจะพัฒนาไปสู่ความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้น

การเล่นเป็นกลุ่มมีความสำคัญต่อเด็ก กลุ่มเล่นจึงมีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากเด็กๆ ได้มีโอกาสมีสังคม พบเพื่อนใหม่ และพัฒนาทักษะทางสังคมผ่านการเล่น เพื่อที่จะเรียนรู้ในการอยู่และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมต่างๆ การเล่นเป็นวิธีที่เด็กจะเรียนรู้และเข้าใจโลก โดยการจัดระเบียบและรวมประสบการณ์ชีวิตเข้ามาในวิธีที่มีความหมายสำหรับพวกเขา เด็กๆ ต้องการที่จะสำรวจ เรียนแบบ และฝึกฝน สิ่งที่เขาได้เรียนรู้จากชีวิตประจำวัน โดยไม่ต้องกังวลว่าจะผิดพลาด การเล่นช่วยให้มีบรรยากาศที่ไม่กดดัน และให้โอกาสในการผิดพลาดและลองใหม่ การเล่นไม่ได้เป็นลักษณะอย่างหนึ่งของความเป็นเด็ก แต่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็ก

ประโยชน์ของการเล่นกับเด็กคนอื่นๆ มีดังนี้ เมื่อเด็กๆ มีโอกาสเล่นกับเด็กคนอื่นๆ พวกเขาได้เรียนรู้ เกิดการต่อรอง การจัดการกับความขัดแย้ง มีความใจกว้าง เกิดการแบ่งปัน มีความสุขที่ได้อยู่ร่วมกับคนอื่น มีปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมาย เกิดการแก้ไขปัญหา การร่วมมือ ซึ่งทักษะเหล่านี้ ไม่ได้เรียนรู้ได้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นทางการ เช่น ในโรงเรียนหรือชุมชน เพราะฉะนั้น เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องให้ประสบการณ์เหล่านี้กับเด็กๆ

สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษการกลุ่มเล่นร่วมก็มีความสำคัญมากเช่นกัน เนื่องจากเด็กที่มีความต้องการพิเศษก็คือเด็กคนหนึ่ง พวกเขาควรที่จะได้รับประสบการณ์ที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่นๆ และนั่นหมายถึงโอกาสที่จะได้เล่นกับเพื่อนๆ ด้วย เด็กๆ ที่มีความต้องการพิเศษจะต้องเผชิญกับความท้าทายในด้านการสื่อสาร-สังคม, การรับรู้ และ/หรือ การพัฒนากล้ามเนื้อ เพราะเหตุนี้ พวกเขาอาจจะไม่ได้มีทักษะที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในการเล่นกับผู้อื่น ผลคือ เด็กๆ ที่มีความต้องการพิเศษจะพลาดประสบการณ์ที่มีคุณค่ามหาศาลกับเด็กอื่นๆ และสังคมโดยรวม

การหวนคืนกลับมาเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยที่บรรพบุรุษได้สร้างสมไว้ดังเช่นของเล่นแบบพื้นบ้านในวิถีธรรมชาติ คุณประโยชน์ของภูมิปัญญาแบบไทยได้สอดคล้องกับองค์ความรู้สมัยใหม่ของ

ตะวันตก ในการผสมผสานการรับรู้ความรู้สึก (Sensory Integrative Theory) จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพื่อกระตุ้นระบบการรับรู้ความรู้สึกของเด็กให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้นได้ ในทางวิทยาศาสตร์การเล่นเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมบำบัด (Occupational Therapy) เป็นการประยุกต์กิจกรรม หรือกิจกรรม มาใช้ในการตรวจประเมิน วินิจฉัย ส่งเสริม บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ ให้สามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมได้ ช่วยเสริมสร้างสมาธิ ทักษะการคิด พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อ โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ

ของเล่นพื้นบ้านกับการบูรณาการการรับรู้ความรู้สึก (Sensory Integration) ของเล่นและการเล่น มีคุณค่าต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ลักษณะการเล่นและของเล่นมักเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมและสังคม วัสดุที่ใช้ทำของเล่นได้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมนั้นๆ ซึ่งโดยทั่วไปมักเป็นสิ่งที่อยู่ตามธรรมชาติ เช่น หิน ดิน ทราย ใบไม้ กิ่งไม้ กะลา เปลือกหอย ฯลฯ หรือนำเอาวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นนั้นๆ มาประดิษฐ์ ของเล่นจึงสะท้อนภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อลูกหลาน ของเล่นส่วนใหญ่มักแฝงคติ แนวคิด และรูปแบบการเลี้ยงดู เป็นที่น่าเสียดายที่ปัจจุบันสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม เทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ของเล่นพื้นบ้านภูมิปัญญาบรรพบุรุษถูกแทนที่ด้วยของเล่นพลาสติก เกมคอมพิวเตอร์ และเด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับการดูโทรทัศน์หรือเล่นอินเทอร์เน็ตมากกว่าการออกไปวิ่งเล่นนอกบ้าน